

Analiza rynku turystycznego **Bułgarii**

Jakub Koczur
TiR, SUM II
spec. Turystyka
międzynarodowa

Kraków, 15.01.2012

Spis treści

Analiza rynku turystycznego Bułgarii	1
---	----------

Spis treści	2
--------------------------	----------

I. Podstawowe uwarunkowania rozwoju turystyki przyjazdowej, krajowej i wyjazdowej ...3

1. Ogólne informacje

- 1.1 Informacje ogólne
- 1.2 Wybrane wskaźniki gospodarcze
- 1.3 Położenie, warunki i zasoby naturalne, klimat, ludność, podział administracyjny
- 1.4 Rys historyczny
- 1.5 Informacje praktyczne dla wjeżdżających do Bułgarii

2. Regiony oraz atrakcje turystyczne, które skupiają największą liczę odwiedzających

- 1.1 Regiony turystyczne
- 1.2 Obiekty z listy dziedzictwa UNESCO w Bułgarii

II. Rynek recepcji turystycznej (zagraniczna turystyka przyjazdowa).

- 1. Przyjazdy do Bułgarii i główne kraje emitujące
- 2. Dochody z turystyki przyjazdowej

III .Rynek emisji turystycznej (turystyka wyjazdowa):

V. Analiza SWOT rynku turystycznego Bułgarii

- 1.1 Mocne strony
- 1.2 Słabe strony
- 1.3 Szanse
- 1.4 Zagrożenia

Wstęp

Bułgaria to kraj leżący w wschodniej części półwyspu Bałkańskiego, jego historia przeplata się z wieloma państwami i narodami Europy. Kraj, którego początki sięgają VII wieku, wciąż nieznanym szerszemu gronu odbiorców, w dalszym ciągu nieodkryty.

Wejście w ostatnich latach najpierw w struktury NATO, a niedawno także, do Unii Europejskiej sprawiło, że kraj stał się postrzegany jako kompetentny, równorzędnym partner do rozmów, negocjacji, biznesów, „wyszedł z zaścianka”. Wstąpienie w szeregi Unii to niebywała okazja na rozwój, to kompletnie nowa karta historii, która otwiera się przed tym narodem. Bułgaria ma ogromną szansę na szybki wzrost ekonomiczny, gospodarczy, by dogonić społeczeństwa zachodniej Europy.

Dzięki przyjaznemu klimatowi, ogromnej ilości niepowtarzalnych zabytków i zróżnicowanej rzeźbie terenu ma wiele do zaoferowania swoim turystom. Dodatkowo ogromny boom w nieruchomościach, budowa wysokiej klasy hoteli i nowoczesnej infrastruktury turystycznej, w kurortach czarnomorskich sprawił, że plaże w Złotych Piaskach czy w Primorsku nie różnią się od miejscowości wypoczynkowych lazurowego wybrzeża.

Przedmiotem poniższej analizy jest zbadanie rynku turystycznego Republiki Bułgarii oraz próba odpowiedzi na pytanie czy polski turysta skorzysta z uroku piaszczystej plaży w okolicach Słonecznego Brzegu, czy raczej to polscy hotelarze powinni uczyć się cyrylicy?

Pierwszy rozdział to analiza, krótka charakterystyka kraju połączona z inwentaryzacją najważniejszych regionów i zabytków turystycznych. Rys historyczny pozwoli zrozumieć dlaczego ekonomicznie i gospodarczo Bułgaria jest najbiedniejszym członkiem zjednoczonej Europy.

W rozdziale drugim zastanowimy się czy kraj jest popularnym kierunkiem turystycznym, kto i kiedy decyduje się na przyjazd tutaj. Jest to próba charakteryzowania przyjeżdżających, określenie ile wyjadą na pobyt tutaj i jakie to na korzyści dla państwa i jego mieszkańców.

Kolejny rozdział pod tytułem „Rynek emisji turystycznej”, analizuje społeczeństwo bułgarskie pod względem aktywności turystycznej. Przedstawia preferencje, wydatki i kierunki wyjazdów obywateli.

Rozdział czwartym autor stara się wskazać wzajemne powiązanie badanego rynku

turystycznego oraz jego znaczenie z rynkiem polskim.

Przedostatnia część pracy to wskazanie silnych, mocnych stron Bułgarii jako rynku turystycznego oraz szans i zagrożeń jakie przed nim stoją. Analiza ta jest niejako podsumowaniem wcześniejszych rozważań na temat badanego rynku.

W ostatnim rozdziale autor pokusił się o próbę przygotowanie, stworzenia oferty wyjazdu, w tym przypadku dla osób samotnych – singli, do Bułgarii.

Na sam koniec autor na podstawie wcześniejszych analiz, danych dokonuje oceny dalszym możliwości rozwoju badanego rynku oraz jego użyteczności dla rynku polskiego z punktu widzenia turystyki przyjazdowej i wyjazdowej (dla Polski).

I. Podstawowe uwarunkowania rozwoju turystyki przyjazdowej, krajowej i wyjazdowej

1. Ogólne informacje

1.1 Podstawowe informacje

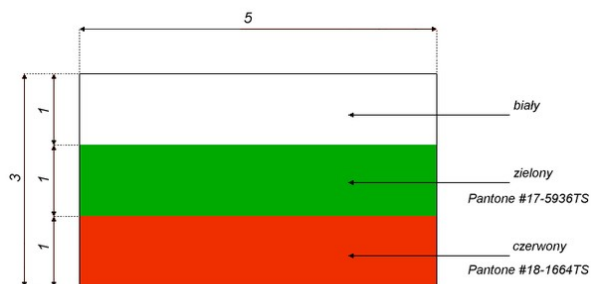
- **Bulgaria, Republika Bulgarii** (buł. *България, Република България*)
- **Stolica:** Sofia
- **Język urzędowy:** bułgarski
- **Inne języki:** rosyjski, angielski
- **Ustrój polityczny:** republika
- **Prezydent:** Rosen Asenow Plewneljew (obejmuje urząd 22.01.2012)
- **Premier:** Bojko Metodijew Borisow
- **Powierzchnia:** całkowita 110 910 km²
wody śródlądowe 3%¹⁾
- **Liczba ludności:** 7.364 mln (2011 r.)
- **Pieniądze:** Lew bułgarski (1 BGN = 100 stotinek)
kupno – 2,100 zł sprzedaż 2,400 zł²⁾
- **Strefa czasowa:** wschodnioeuropejski (GMT+ 2 godziny), wskazówki zegara przesuwamy o jedną godzinę do przodu
- **Bulgaria należy do:** WTO, ONZ, NATO, UE (od 2007 r.)

Ryc. 1. **Bulgaria na tle Europy.** Źródło: www.pl.wikipedia.org/

1.) www.pl.wikipedia.org/wiki/Bulgaria

2.) www.kantory.pl/kursy/bgn kantor Impuls ul. Grzegórzecka Kraków kurs na dzień 8/01/2012

Ryc. 2. Flaga Bułgarii www.pl.wikipedia.org/

Ryc. 3. Herb Bułgarii www.pl.wikipedia.org/

1.2 Wybrane wskaźniki gospodarcze

- **PKB:** całkowite 54.271 mld USD, na osobę 7,242 USD ^{1.)}
- **PKB wg sektorów:** rolnictwo 7,5%, przemysł 27,6%, usługi 64,9% (2009)
- **Bezrobocie:** 10,9 % (Grudzień 2011)^{2.)}
- **Rating:** BBB ^{3.)}
- **Inflacja:** 3%^{4.)}

1.3 Położenie, warunki i zasoby naturalne, klimat, ludność

- Położenie

Bułgaria jest krajem leżącym na półwyspie Bałkańskim, w południowo-wschodniej części Europy, nad Morzem Czarnym. Powierzchniowo zajmuje 110 910 km², co plasuje ją na 104. miejscu na świecie pod względem wielkości. Państwo ze stolicą w Sofii, graniczy od północy z Rumunią, od zachodu z Serbią oraz Macedonią, a od południa z Grecją i Turcją. Jej wschodnie granice wyznacza Morze Czarne. Łączna długość granic to 1808 km oraz 378 km linii brzegowej.

- Warunki i zasoby naturalne

Bułgaria jest krajem wyżynnym i górzystym (ok. 60 % powierzchni), średnia wysokość to blisko 470 m n.m.p.m. Posiada mocno zróżnicowaną rzeźbę terenu. Północna część kraju zajmuje Nizina Naddunajska, środkową masyw górski Stara Planina. Przy granicy z Grecją i Macedonią znajdują się masywy górskie Rodopy i Pirin, natomiast wschodnia część republiki to pas wybrzeża. Najwyższym punktem Bułgarii, jak również całego półwyspu

1.) www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx

2.) [Eurostat - Unemployment in European countries](http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1)

3.) www.standardandpoors.com/ratings/sovereigns/ratings-list/en/eu/?subSectorCode=39

4.) <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>

Bałkańskiego jest szczyt Musala 2925 m n.p.m. w paśmie Riła. Bułgaria nie posiada znaczących zasobów surowców mineralnych, do głównych kopalin można zaliczyć węgiel brunatny oraz lignity. Najważniejszym surowcem jest drewno.

Ok. 34% energii w kraju wytwarza elektrownia jądrowa w Kozłoduju.^{1.)} Kraj mocno stawia obecnie na odnawialne źródła energii, władze planują do 2020 roku dzięki elektrowni wiatrowym zaspokajać 13,5% zapotrzebowania.^{2.)}

- Klimat

W Bułgarii panuje klimat umiarkowany ciepły, kontynentalny suchy, w terenach nadmorskich podzwrotnikowy wilgotniejszy. Ze względu na znaczne zróżnicowanie powierzchni notuje się różne średnie temperatury (w zależności od regionu). W części centralne styczeń -2 st. C, lipiec 23 st. C.

Bułgaria - Złote Piaski											
→ Temperatura powietrza w dzień [°C]:											
sty	lut	mar	kwi	maj	cze	lip	sie	wrz	paź	lis	gru
5	6	9	14	19	24	27	27	23	18	13	8
→ Temperatura powietrza w nocy [°C]:											
sty	lut	mar	kwi	maj	cze	lip	sie	wrz	paź	lis	gru
-1	-1	2	7	12	16	17	17	14	9	5	1
→ Temperatura wody [°C]:											
sty	lut	mar	kwi	maj	cze	lip	sie	wrz	paź	lis	gru
6	5	5	9	14	19	21	23	21	17	13	9
→ Liczba godzin słonecznych [h]:											
sty	lut	mar	kwi	maj	cze	lip	sie	wrz	paź	lis	gru
2	3	5	6	7	9	10	10	8	5	3	2

	Styczeń	Lipiec
Tereny górskie	- 6°C	18°C
Centralna część	- 2°C	23°C
Wybrzeże	5°C	27°C

Ryc. 4. Warunki pogodowe – Złote Piaski

Tab. 1 Średnie temp. w różnych częściach kraju

źródło www.travelplanet.pl/przewodnik/bulgaria/temperatury Opracowanie własne na podstawie Z. Kruczek^{3.)}

- Ludność

Liczba ludności w 2011 roku wynosiła 7.364 mln, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 66,2 os/ km².

Średnia długość życia wynosi ludność ogółem wynosi: 73,6 lata

Mężczyzna: 70,0 lat; Kobiety: 77,2 lat^{5.)}

W Bułgarii od ponad 25 lat można zauważyć spadek liczny mieszkańców (1985 r. populacja 8,948 mln), przyrost naturalny w 2010 roku wyniósł -4,6%.^{4.)} Współczynnik dzietności wynosi 1,49 dzieci urodzonych/kobietę (2010)^{5.)}

1.) www.kznpp.org/index.php?lang=bg&p=about_aec&p1=company_profile

2.) <http://www.ewea.org/>

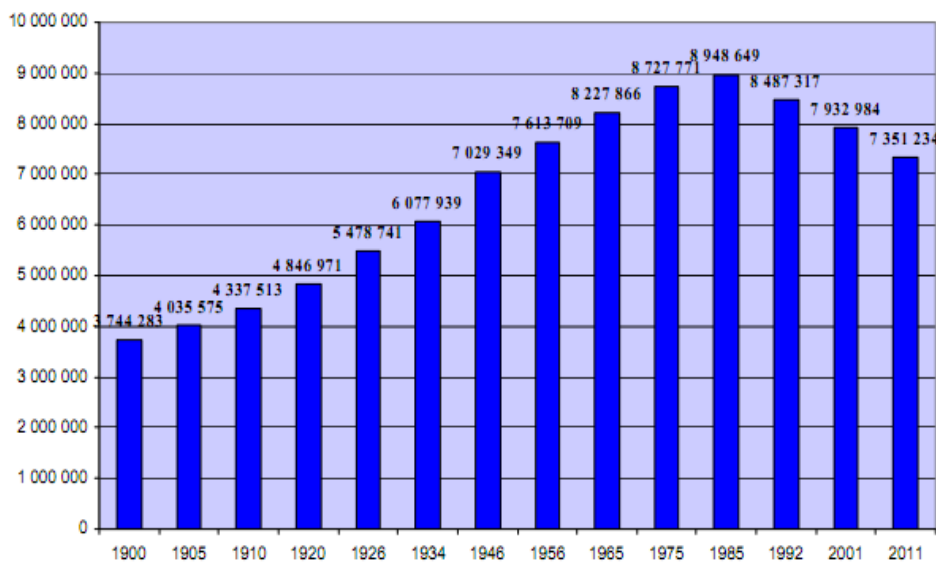
3.) Z. Kruczek „Europa. Regiony turystyczne” wyd. Proksenia Kraków 2008

4.) www.nsi.bg/EPDOCS/Census2011pr.pdf

5.) www.nsi.bg/EPDOCS/Population2010.pdf

0-14 lat:	- 13.2%
15-64 lat:	+ 68.3%
65-lat i więcej:	+ 18.5%

Tab. 2. Struktura wieku społeczeństwa bułgarskiego w 2010 roku. Opracowanie własne, źródło www.nsi.bg ¹⁾

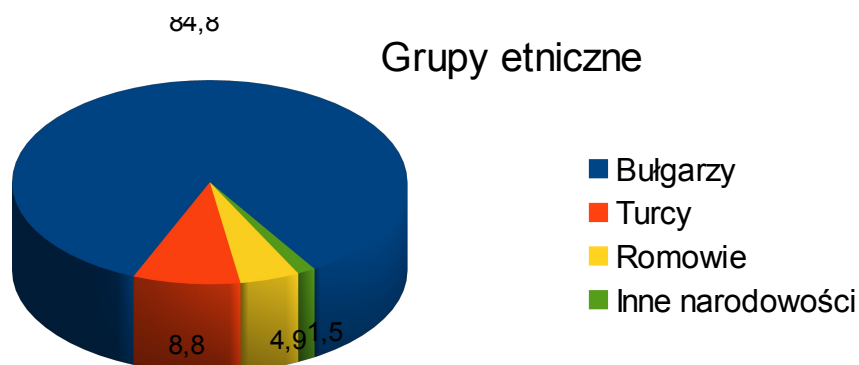

Ryc. 5. Wielkość populacji Bułgarii w latach 1900-2011; Źródło www.nsi.bg ¹⁾

Według prognoz International Money Fund tendencja ta utrzyma się przynajmniej do roku 2016²⁾. Niekorzystnym również zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa, wynika ono, zarówno

z ujemnego przyrostu naturalnego oraz wydłużania się wieku życia.

Kraj jest dość niejednorodny narodowościowo, 84,8% stanowią Bułgarzy, 8,8% Turcy, 4,9% Romowie oraz 1,5 % inne narodowości (dane na rok 2011)¹⁾.

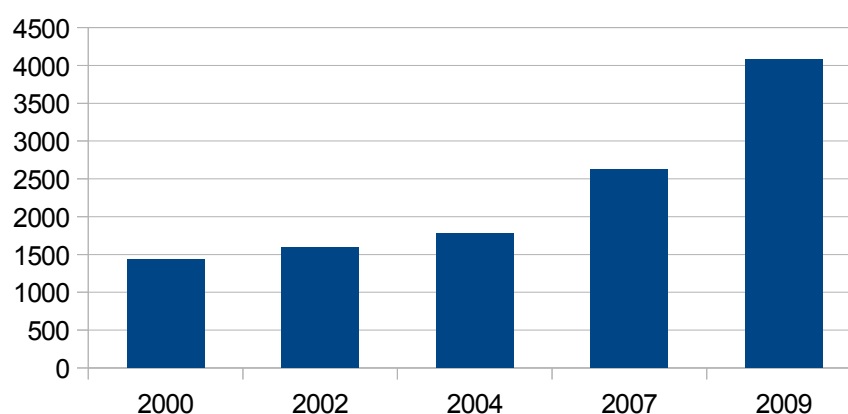
Rys. 6. Grupy etniczne w Bułgarii (2011 rok), opracowanie własne na podstawie ¹⁾

1.) www.nsi.bg/EPDOCS/Census2011pr.pdf

Bezrobocie do momentu wybuchu kryzysu finansowego sukcesywnie spadało aż do poziomu 5,1% w grudniu 2008 (2001 maj – 19,8%). Obecnie 3 lata po wybuchu kryzysu (grudzień 2011 r.) znajduje się na blisko dwukrotnie wyższym poziomie 10,9%.^{1.)}

Obecnie w Bułgarii wynagrodzenia są jednymi z najniższych w Unii Europejskiej (2010 r. na osobę 354 €). Dla porównania średnie miesięczne wynagrodzenie w tym samym okresie w Portugalii sięgało 1,328 €.

Średnie roczne zarobki

Ryc. 7. Przeciętne roczne zarobki (w euro) pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w latach 2000-2009. opracowanie własne na podstawie Eurostat-u^{2.)}

Mimo globalnego kryzysu oraz znacznego skoku bezrobocia na przełomie ostatnich 3 lat, produkt krajowy brutto na mieszkańca wzrasta – w roku 2011 r. na osobę 7,242 USD (2009 r. 6,421 USD na mieszkańca). Szacuje się, że w roku 2016 osiągnie ono 9,797 USD na mieszkańca.^{3.)}

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
6,421.320	6,356.120	7,242.916	7,742.434	8,191.702	8,679.445	9,218.071	9,797.362

Ryc. 8 PKB w USD na jednego mieszkańca w latach 2009-2016^{3.)}

1.) [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Earnings_in_the_business_economy_\(average_gross_annual_earnings_of_full-time_employees\)_2000-2010_\(1\)_EUR.png&filetimestamp=20120104091726](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Earnings_in_the_business_economy_(average_gross_annual_earnings_of_full-time_employees)_2000-2010_(1)_EUR.png&filetimestamp=20120104091726)

2.) www.epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Wages_and_labour_cost

3.) www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=40&pr.y=7&sy=2009&ey=2016&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=918&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=

W Bułgarii znajduje się zaledwie 7 miast z liczą mieszkańców przekraczającą 100 000, a tylko 3 z nich mają ich ponad 300 000.^{1.)}

Miasto	Liczba mieszkańców
Sofia	1270284
Płowdiw	331796
Warna	330486
Burgas	197301
Ruce	146609

Ryc.9.Liczba mieszkańca największych miast Bułgarii Opracowanie własne:na podstawie^{1.)}(stan na 1/02/2011)

- Podział administracyjny

Administracyjnie kraj podzielony jest na 28 obwodów, obejmujących 278 gmin.

Ryc. 10.Podział administracyjny kraju www.pl.wikipedia.org/

- Komunikacja

Podróżowanie po bułgarskich drogach nie należy do najprzyjemniejszych rzeczy. Bułgaria posiada blisko 40 213 km sieć drogową (2008), z czego blisko 98,3% to drogi brukowane. Niestety ponad połowa z nich należy do najniższej kategorii dróg utwardzanych. Sieć autostrad jest bardzo uboga, łącznie liczy ona 463 km (2011).^{2.)}

1.) www.nsi.bg/EPDOCS/Census2011pr.pdf

2.)www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html?countryName=Bulgaria&countryCode=bu®ionCode=eur&rank=89#bu

Dodatkowo istniejące drogi są wąskie o bardzo zły nawierzchni, rzadko kiedy oświetlone. Miejscowi kierowcy jeżdżą dość gwałtownie i brawurowo, za plus można uznać podwójne oznakowanie (w języku łacińskim i cyrylicy)

Na jej terenie znajduje się 6238 km linii kolejowej, władze planują w 2017 roku otworzyć pierwszą linię kolejową dużych prędkości. Kolej dość często się spóźnia, a wygląd dworców oraz samego taboru kolejowego jest mierny.

Bardzo dynamicznie rozwija się transport lotniczy. Lotnisko Sofia International Airport w samym tylko kwietniu 2011 odprawiło ponad 282 tysiące pasażerów, co oznacza blisko 13% wzrost w porównaniu z analogicznym okresem w 2009 roku^{1.)}. W całym 2011 roku sofijskie port lotniczy odprawił ok. 3,5 miliona pasażerów. Oprócz lotniska w stolicy, znacznym ruchem pasażerów charakteryzują się jeszcze dwa lotniska, w Warnie i Burgas. Lotniska te obsługują głównie loty czarterowe (można to przypisać większej liczbie turystów z Rosji, Niemiec i Wielkiej Brytanii), jak również loty krajowe ze stolicą.^{2.)}

Bułgaria ma trzecią największą szybkość pobierania z Internetu na świecie, według badań przeprowadzonych przez firmę Pando Networks.^{3.)}

1.4 Rys historyczny ^{4.)}

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie obecnej Bułgarii można datować na połowę IV wieku p.n.e. kiedy to przybyły koczownicze plemiona z Azji Środkowej. O początkach państwa możemy mówić dopiero w 681 roku – wtedy to tureccy Protobułgarzy stworzyli silny organizm państwowy ze stolicą w Plisce. Niestety w 1018 roku, Bułgaria została podbita przez Bizancjum, do 1185 roku pozostawała pod jego władzą.

Po wyzwoleniu utworzono tzn. drugie państwo Bułgarskie ze stolicą w Tyrnowie (ob. Wielkie Tyrnowo). Wolnością cieszyli się nieznacznie ponad dwa stulecia, nie mniej jednak właśnie na ten okres przypada największa świetność państwa. W połowie XIII wieku kraj zostaje podzielony na dwie części: Tyrnowska i Widyńska. Jest to początek powolnego upadku. Podzielone państwo zostało podbite przez Turków i od 1398 roku na kilka wieków stało się częścią Państwa Osmańskiego.

1.) www.novinite.com/view_news.php?id=128293

2.) www.sofiaecho.com/2011/08/18/1140858_passenger-traffic-at-bulgarias-major-airports-grows-10per-cent-yy-in-h1-2011

3.) www.baltic-course.com/eng/good_for_business/?doc=46084&ins_print

4.) Rozdział na podstawie: www.encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4573871

Bułgaria ponownie pojawiła się na mapach ówczesnej Europy pod koniec XIX wieku. Odzyskanie niepodległości było możliwe dzięki konfliktowi między Rosją, a Turcją, który był odpowiedzią Rosji na brutalnie stłumione przez Turków powstanie Bułgarów w 1876 roku. Traktat w San Stefano przypieczętował powstanie na nowo Bułgarii, która pozostawał wasalem Turcji, ale obce wojska nie stacjonowały na jej terenie. W skład państwa, poza Bułgarią właściwą wchodziła jeszcze Tracja i Macedonia (bez Salonik). Wojna Bałkańska oraz kolejne dwie wojny światowe sprawiły, że kraj utracił znaczną część swoich terytoriów.

Po II Wojnie Światowej (obie Wojny Światowe po stronie państw osi), oraz zniesieniu monarchii, Bułgaria stała się członkiem RWPG i Układu Warszawskiego.

Ustrój komunistyczny upadł dopiero w 1989 roku po fali demonstracji i protestów. Uchwalona w 1991 roku konstytucja ustanowiła Bułgarię republiką. Wybierany na 5 lat prezydent jest głową państwa, on też powołuje premiera oraz ministrów. Jednoizbowy parlament (Zgromadzenie Narodowe) liczy 240 posłów (władza ustawodawcza). Władza sądownicza sprawuje niezawisły sąd. Rząd zatwierdzany i odpowiedzialny przez parlamentem sprawuje władzę wykonawczą.

W 2004 roku kraj został przyjęty do NATO, 3 lata później Unii Europejskiej. Do chwili obecnej Bułgaria pozostaje wciąż poza strefą Schengen, z powodu sprzeciwu kilku jej członków (m.in. Holandii). ^{1.)}

Warto wiedzieć !!! „*cyrilica, alfabetyczne pismo słów., utw. IX–X w. przez jednego z uczniów św. Cyryla i św. Metodego; oparte na majuskule gr. z IX w.; alfabet (tak jak glagolica) języka staro-cerkiewno-słowiański.; c. posługiwali się Słowianie pd. (do pocz. XIX w.) i Rumuni (XVI–poc. XIX w.). „ 2.) Na terenie wschodniej Bułgarii znaleziono najstarsze ślady użycia cyrylicy.*

Ryc. 11. Zasięg dystrybucji cyrylicy

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0e/Cyrillic_alphabet_world_distribution.svg

2.) Portal internetowy WP: Encyklopedia – hasło Cyrylica

www.encyklopedia.wp.pl/encid,1619806.name.cyrylica.haslo.html?ticaid=1dbef

3.) www.deon.pl/wiadomosci/swiat/art,8602,bulgaria-i-rumunia-poza-schengen-to-nie-fair.html

1.5 Informacje praktyczne dla wjeżdżających do Bułgarii

- **Święta/dni wolne od pracy:** 1 stycznia, 3 marca - Święto Narodowe (rocznica wyzwolenia Bułgarii spod niewoli tureckiej w 1878 r.), Wielkanoc, 1 maja, 6 maja (Dzień Wojska Bułgarskiego), 24 maja (Dzień Bułgarskiej Kultury, Oświaty i Piśmiennictwa), 6 września (Dzień Jedności Narodowej), 22 września (Dzień Niepodległości), 1 listopada, 24, 25, 26 grudnia. ^{1.)}
- **Napięcie w sieci elektrycznej:** 220 V
- **Ważne adresy:** Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Sofii
Adres: ul. Chan Krum 46, 1000 Sofia, BG^{2.)}
- **Przepisy wizowe:** Obywatele polscy korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej/Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Od 1 stycznia 2007 r. obywatele polscy mogą wjeżdżać i przebywać na terytorium Republiki Bułgarii przez 90 dni w ciągu 6 miesięcy, licząc od dnia pierwszego wjazdu, oraz przejeżdżać tranzytem przez terytorium Republiki Bułgarii na podstawie ważnych paszportów lub dowodów osobistych. Ograniczenia swobodnego przemieszczania się i pobytu mogą mieć miejsce jedynie w przypadkach zagrażających polityce bezpieczeństwa państwa i zdrowiu publicznemu. ^{1.)}
- **Przykładowe ceny w sklepach:**
„Chleb (duży, biały, niepokrojony bochenek) – 0,80 lewa (ok. 0,41 euro)
Bułgarski jogurt naturalny duży – 0,75 lewa (ok. 0,38 euro)
Masło (dobre bułgarskie) 250g – 2,50 lewa (ok. 1,28 euro)
10 jajek - 2,30 lewa (ok. 1,17 euro)
Mleko w kartonie (bułgarskie) 1 litr - 1,70 lewa (ok. 0,87 euro)
Woda mineralna niegazowana 1,5l (bułgarska) – 0,70 (ok. 0,36 euro)
Butelka Coca Coli 2 litry – 2,00 lewa (ok. 1,02 euro)
Piwo Zagorka w puszcze 0,5l - 1,10 lewa (ok. 0,56 euro)
Butelka dobrego bułgarskiego wina 0,75l – od 4,00 lewa (ok. 2,04 euro)
Butelka Rakiji – 7,00 lewa (ok. 3,57 euro)” ^{3.)}

1.) www.poradnik.poland.gov.pl

2.) www.sofia.polemb.net

3.) www.wakacyjnynajem.pl/artykuly/43-ceny-w-bulgarii/szczegoly

2. Regiony oraz atrakcje turystyczne, które skupiają największą liczbę odwiedzających

1.1 Regiony turystyczne ^{1.)}

W Bułgarii można wydzielić kilka szczególnie często odwiedzanych przez turystów regionów. W swojej książce „Rynki turystyczne Europa” doktor Zygmunt Kruczek wydzielił kilka głównych regionów: pobraże Morza Czarnego, masyw gór Rila, Pirin, Rodopy, Dolina Dunaju oraz miasta: Sofia, Płowdiw, Veliko Tyrnowo.

Pobrzeże Morza Czarnego

Region ten skupia największą liczbę turystów, sezon turystyczny trwa tutaj blisko 5 miesięcy (od połowy maja do połowy października). Temperatura powietrza między 25 -30 st. C, natomiast temperatura wody oscyluje w granicach 28 st. C, sprzyja to wydłużeniu sezonu kąpielowego. Długość czarnomorskiego wybrzeża to ok. 387 kilometrów (wkomponowane w nie jest siedem niewielkich wysepek), znaczna jego część to długie, szerokie i piaszczyste plaże. Region ten jest w szczególności ceniony i znany z kurortów oraz miejscowości wypoczynkowych. Można do nich zaliczyć Warnę, Burgas, Święty Las, Nesebyr (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO), Bałczik, Albena (zdjęcie 1), Swity Konstantin i Helena, Rawda czy Primorsko. W regionie turyści mogą korzystać z ogromnie wielkiej ilości restauracji, barów, kasyn, parków wodnych.

Zdjęcie 1. Wybrzeże Bułgarii, miejscowość Albena; źródło: www.bulgariaonline.pl/

Warna – znane w całej Europie kąpielisko czarnomorskie, trzecie pod względem wielkości miasto Bułgarii, największe na wybrzeżu. Kosmopolityczny kurort z jedynym na Bałkanach delfinariem. Polskim turystom jest znane z mauzoleum króla Władysława Warneńczyka. Miasto jest ekonomicznym i kulturalnym (festiwale, koncerty) centrum.

1.) Rozdział na podstawie książki: Z. Kruczek „Europa. Regiony turystyczne” wyd. Proksenia Kraków 2008

W pobliżu znajduje się znane milionom spragnionych słońca turystów miejscowości Złote Piaski (nowoczesny kurort z bogatą bazą gastronomiczno-hotelarską, kilku kilometrowa plaża, o szerokości 100 metrów ze złotym piaskiem – stąd nazwa), Bałczik (jeden z najstarszych kurortów z luksusowymi hotelami i dużym portem, fragment tego wybrzeża nazywany jest Srebrną Riwierą, grody i pałac Marii – rumuńskiej królowej)

Burgas – jedno z większych miast Bułgarii, znajduje się tutaj największy port morski kraju. W pobliżu znajdują się kolejne słynne kurorty Słoneczny Brzeg oraz Nesebyr (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO).

Masyw górski Rila

Najwyższy masyw kraju (Musala – najwyższy szczyt Bułgarii – 2925 m.n.p.m.) z bardzo bogatą urozmaiconą florą i fauną. Masyw ten jest znany ze swoich przepięknych, malowniczych jezior (ok. 150) znajdujących się na wysokości 2100 – 2500 m.n.p.m. Turyści chętnie odwiedzają znajdujące się tam uzdrowisko Saparewa Bania z najgorętszymi bijącymi źródłami wód mineralnych w Europie (91,5 st. C.). Innym obiektem wartym odwiedzenia jest Rilski Monastyr (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO)

Masyw górski Pirin

Najwyższy szczyt Wichren 2915 m.n.p.m., masyw często wybierany przez amatorów pieszych wędrówek górskich oraz narciarstwa. Obecnie jest to teren Parku Narodowego (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO).

Masyw górski Rodopy

Obszar górski przy granicy z Grecją, znany z licznych uzdrowisk.

Dolina Dunaju

Region ten jest szczególnie bogaty w atrakcje turystyczne, na tym terenie znajdują się takie obiekty jak: kompleks cerkwi wykutych w skale w pobliżu miejscowości Iwanowice (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO), ruiny twierdzy Abrittus, meczety, obeliski, pozostałości osad trackich i rzymskich oraz rezerwat przyrody Srebarna (zobacz opis – obiekty dziedzictwa UNESCO).

1.2 Obiekty turystyczne UNESCO w Bułgarii ^{1.)}

Na terenie kraju znajduje się łącznie 9 obiektów Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO, 7 z nich to obiekty dziedzictwa kultury oraz 2 dziedzictwa przyrodniczego:

- *Cerkiew bojańska w Sofii* – (zdjęcie 2) lista UNESCO od 1979 roku –

średniowieczna cerkiew znajdująca się w dzielnicy Sofii – Bojan (stąd nazwa). Szczególną uwagę przykuwając znakomicie zachowane freski datowane na 1259 rok. W ostatnim czasie freski zostały odrestaurowane, obecnie uważa się je za najcenniejsze malowidła średniowieczne na Bałkanach.

- *Jeździec z Madary* – (zdjęcie 3) lista UNESCO od 1979 roku, naskalny

średniowieczny relief. Wykuty w skale jeździec oraz biegnący za nim pies znajduje się (na wysokości 23 metrów nad lustrem rzeki) niedaleko wsi Madara. Realistyczne wyobrażenie jest przykładem wczesnobałgarskiej sztuki średniowiecznej, jest to jedyny w Europie tego typu zabytek. Podobiznę jeźdźcy można znaleźć na rewersie jednej z bałgarskich monet. Obecnie prowadzone są tam prace zabezpieczające i konserwatorskie.

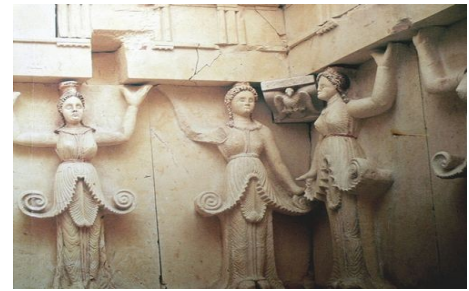
- *Tracki grobowiec z Kazanlyku* – (zdjęcie 4) lista UNESCO od 1979 roku, murowany kurhanowy grobowiec datowany na ok. 310-290 r p.n.e. znajdujący się w północnej części miasta Kazanlyk, w środkowej części Bułgarii.

Zdjęcie 2, 3, 4. www.whc.unesco.org/en/statesparties/bg

1.) Rozdział na podstawie www.whc.unesco.org/en/statesparties/bg

- *Grobowiec tracki w Swesztari* – (zdjęcie 5) lista UNESCO od 1985 roku, odkryty w 1982 roku, w pobliżu miejscowości Swesztari kurhan z grobowcem grobowiec wodza trackiego plemienia Gotów. Obiekt datuje się na koniec IV/początek, składa się w trzech komór i jednego przedsionka. Unikalny wygląd, ściany ze starożytnymi polichromiami oraz rzeźbami kariatyd. Wewnątrz znajdują się dwa kamienne łóża.

- *Nesebyr* - (zdjęcie 6) lista UNESCO od 1983 roku, niewielkie miasteczko, jedno z najstarszych w Bułgarii, na wybrzeżu Morza Czarnego. Założone przez Traków, od V wieku kolonia Grecja. Wąskie uliczki, typowa XIX-wieczna zabudowa nadają temu miejscu niepowtarzalny charakter.

- *Park Narodowy Pirinu* - (zdjęcie 7) lista UNESCO od 1983 roku, w masywie górskim Pirin, zajmuje obecnie 40 000 km². Obszar obejmuje zróżnicowany krajobraz gór wapiennych z polodowcowymi jeziorami, wodospadami, jaskiniami oraz lasami iglastymi. Główna część Parku znajdująca się na wysokości 1000-2500 m.n.p.m., ponad granicą 2000 metrów dominują alpejskie łąki, skaliste stożki piargowe oraz szczytów.

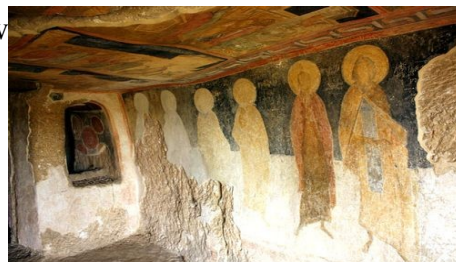
- *Rylski Monastyr* – (zdjęcie 8) lista UNESCO od 1983 roku, położony w masywie Riła monastyr, został założony w X wieku przez jednego z kanoników. Jego ascetyczny sposób życia spowodował, że zaczęto uważać go za świętego, natomiast mieszkanie i grób stały się miejscem pielgrzymek. Później przekształcono je

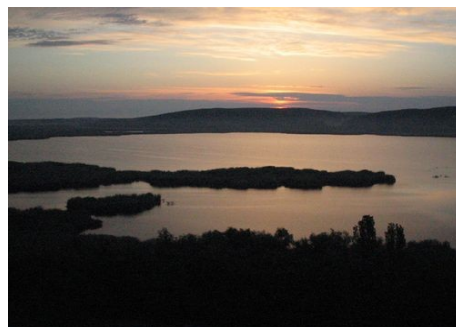
Zdjęcie 5,6,7,8. www.whc.unesco.org/en/statesparties/bg

w zespół klasztorny, który odegrał ważną rolę w duchowym i społecznym życiu średniowiecznej Bułgarii. Kompleks z początku XIX wieku strawił pożar, odbudowany w 1834 i 1862 roku. Charakterystycznym przykładem bułgarskiego renesansu (XVIII-XIX wieku), pomnik symbolizuje świadomość słowiańskiego tożsamości kulturowej oraz oporu przeciw tureckiej okupacji.

- *Skalne cerkwie w Iwanowie* - (zdjęcie 9) lista UNESCO od 1979 roku, zespół wykutych w skale kościołów, kaplice, klasztorów w pobliżu wsi Iwanowo z XII wieku. We wnętrzu zachowały się bogato zdobione malowidła naścienne o tematyce sakralnej z XIV wieku

- *Srebyrna* - (zdjęcie 10) lista UNESCO od 1979 roku, rezerwat przyrody wraz z słodkowodnym jeziorem (1 - 3 metrów głębokości). Zajmuje teren 600 ha, swoje gniazda ma tutaj prawie 100 gatunków ptaków, z których wiele jest rzadkich lub zagrożonych. Oprócz tego około 80 innych gatunków ptaków migrują i szukać schronienia każdej zimy. Kolejnymi mieszkańcami jest 39 gatunków ssaków, 21 gatunków gadów i płazów, ponad 10 gatunków ryb.

W kolejce do wpisania na listę Dziedzictwa UNESCO czeka obecnie kolejnych 13 obiektów (data w nawiasie rok złożenia wniosku o wpisanie na listę), m.in.:

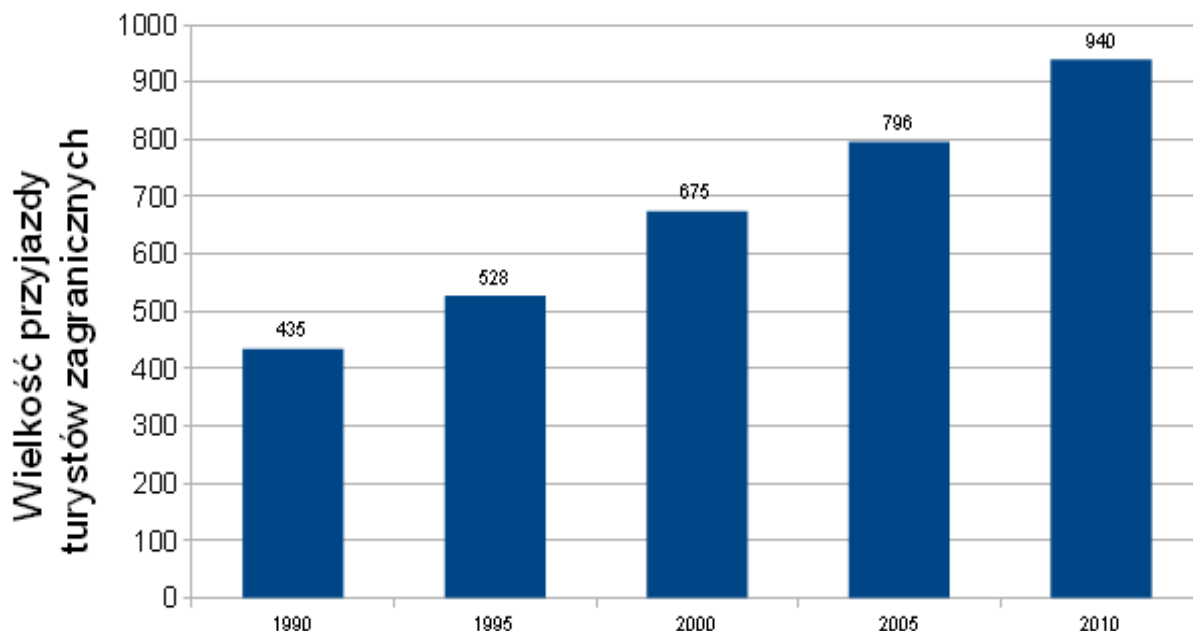
- Klasztor Baczkowski (1984),
- Jaskinia Magoura z rysunków z epoki brązu (1984)
- Starożytnego miasta Nikopolis ad Istrum (1984)
- Miasto Melnik i klasztor Rozhen (1984)
- Tracki grobowiec z malowidłami ściennymi w pobliżu wsi Alexandrovo (2004)

Zdjęcie 9, 10. www.whc.unesco.org/en/statesparties/bg

II. Rynek recepcji turystycznej (zagraniczna turystyka przyjazdowa).

1. Przyjazdy do Bułgarii i główne kraje emitujące

W 2010 roku liczba przyjazdów turystów zagranicznych na świecie wyniosła 940 mln. Co oznacza wzrost o 6,6 % w stosunku do roku poprzedniego (2009). Mimo okresowego zmniejszenia ruchu turystycznego na świecie -3,3 % (2009/2008) spowodowaną globalnym kryzysem finansowym widać wyraźną tendencją wzrostową (wykres 1) w przedziałach pięcioletnich w przeciągu ostatnich 30 lat. Okresowe wahania, spadku lub wzrostu liczby międzynarodowych przyjazdów (spowodowane m.in.: atak na WTC z 2001 roku, światowy kryzys gospodarczy pod koniec 2008 roku), nie spowodowały w dłuższym czasie zakłócenia lub zmiany tendencji wzrostowej, jedynie lekko korygując jej wielkość.^{1.)}

Ryc. 11 Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie wg UNWTO (w mln) Opracowanie własne na podstawie danych Instytutu Turystyki oraz raportu UNWTO Tourism Highlights 2011 Edition^{2.)}

Do Bułgarii wciąż dekady liczba przyjeżdżających turystów zagranicznych zwiększyła się ponad dwukrotnie. W 2000 roku kraj tej odwiedziło 2,8 miliona zagranicznych turystów, a w roku 2010 ponad 6 milionów. Oznacza to bardzo dużą dynamikę wzrostu. Mimo globalnego kryzysu kraj ten z roku na rok chce odwiedzać coraz więcej turystów. W 2009 roku nastąpił nieznaczny spadek przyjazdów w porównaniu z rokiem wcześniejszym (2008), nieznacznie ponad 40 tysięcy turystów.

1.) www.intur.com.pl/trendy.htm

2.) UNWTO Tourism Highlights 2011 Edition www.mkt.unwto.org/en/content/tourism-highlights

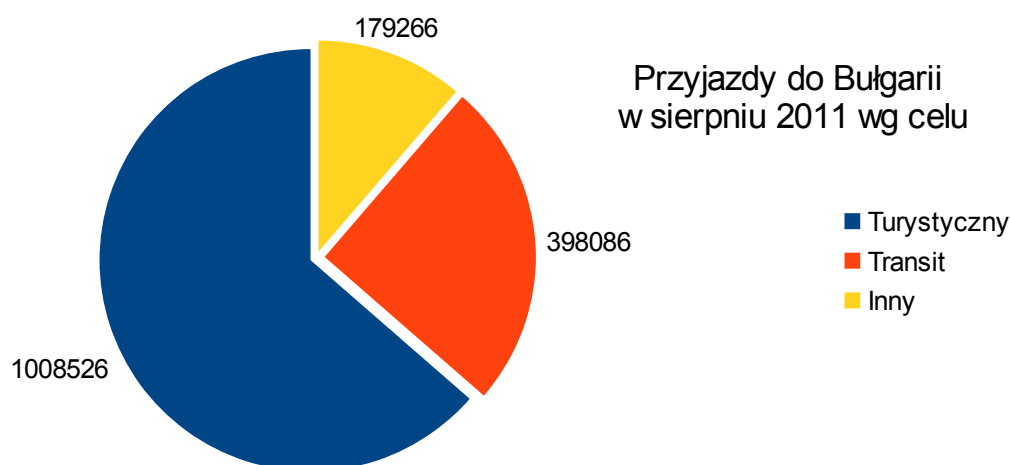
W 2008 roku było ich 5,780 miliona, natomiast w 2009 5,739 mln. W kolejnym roku 2010 Bułgarię odwiedziła rekordowo wysoka liczba turystów 6,047 mln. W związku z tym, ten mały bałkański kraj skupia u siebie ok. 0,643% przyjazdów turystów zagranicznych na świecie.

Z punktu widzenia kraju, cieszyć może fakt, że zarówno region Europy środkowo-wschodniej, ani też cała Europa. W 2010 roku nie osiągnęła jeszcze poziomu w ilość turystów zagranicznych sprzed kryzysu (porównanie do 2008 roku). Oznacza to, że Bułgaria staje się coraz większym „graczem” na rynku Europejskim, zdobywając coraz szersze rzesze turystów goni czołówkę. Obecnie kraj ten skupia 1,3 procenta całego ruchu turystów zagranicznych w Europie.

	2000	2005	2008	2009	2010
Świat	675	798	917	882	940
Europa	385.6	439.4	485.2	461.5	476.6
Europa środkowo-wschod	69.3	87,5	100.0	90.2	95.1
Bułgaria	2,8	4,8	5,8	5,7	6

Opracowanie własne Tab.3 Międzynarodowe przyjazdy turystyczne na przestrzeni lat 2000-2010 ^{1.)}

Według Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii kraj w sierpniu 2011 odwiedziło 1585914 osób, z czego ponad milion w celu turystycznym, oznacza to, że 2 na 3 osoby przekraczające granice to turyści. Obywatele Unii Europejskiej stanowili około 72 % wszystkich turystów, którzy odwiedzili w tym czasie ten bałkański kraj. ^{2.)}

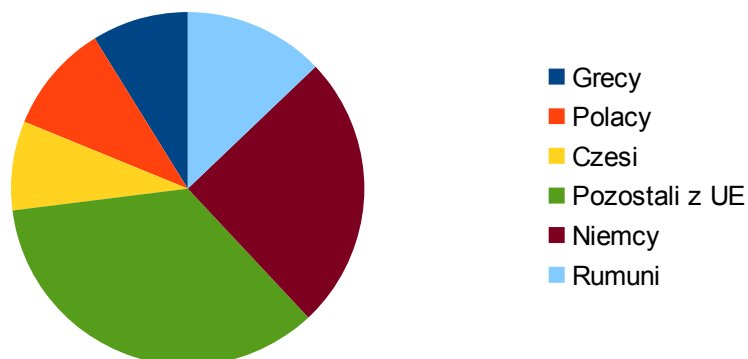

Opracowanie własne. Ryc 12. Cel przyjazdów do Bułgarii w sierpniu 2011 na podstawie Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii

1.) www.intur.com.pl/trendy.htm

2.) www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57

Wśród turystów największą grupę stanowili obywatele Niemiec, w pierwszej piątce znaleźli się także Rumuni, Grecy, Polacy oraz Czesi. Natomiast największą grupą osób spoza Unii Europejskiej byli Rosjanie – blisko 85 tys.

Ryc. 13. Główne kraje emisyjne turystów do Bułgarii sierpniu 2011; Opracowanie własne

2. Dochody z turystyki przyjazdowej ^{1.)}

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010
Świat	478	678	743	857	939	850	919	100 %
Stany Zjednoczone	82,4	81,8	85,8	96,9	110,0	93,9	103,5	11,3
Hiszpania	30,0	48,0	51,1	57,6	61,9	53,2	52,5	5,7
Francja	33,0	44,0	46,3	54,3	56,6	49,4	46,4	5,1
Bułgaria	1,1	2,4	2,6	3,5	4,2	3,7	3,6	0,4

Tab. 4 Dochody z turystyki na świecie, Opracowanie własne, źródło Polski Instytut turystyki ^{1.)}

Utrzymująca się tendencja wzrostowa wpływów z turystyki zagranicznej na świecie w latach 2005-2008 została zahamowana w wyniku globalnego kryzysu, który wybuchł pod koniec roku 2008. Jego efekty były bardzo mocno widoczne szczególnie z kolejnym roku (2009), rok 2010 przyniósł wzrosty, nie mniej jednak mimo polepszenia się sytuacji, wpływy z turystyki zagranicznej nie odrobiły jeszcze tąpnięcia z roku 2009 i w dalszym ciągu są niższe niż przez kryzysu.

1.) Rozdział na podstawie: www.intur.com.pl/trendy.htm

Podobnie sytuacja ma się w przypadku Bułgarii, we wspomnianych latach 2005-2008 wpływy z turystyki zagranicznej rosły sukcesywnie. Z 2,4 miliarda w 2005 roku do blisko 4,2 w roku 2008, co oznacza wzrost o 75%. Kolejne rok (2009) przyniosły znaczny spadek wpływów. Rok 2010 niestety nie przyniósł odbicia, spadek był mniejszy niż między rokiem 2008/09. W 2009 roku wpływy kształtowały się na poziomie 3,7 miliarda USD, natomiast w roku 2010 były na poziomie 3,6 miliarda USD, oznacza to spadek o 0,1 miliarda.

Wpływy z turystyki zagranicznej na świecie wzrosły, mimo że nie wróciły jeszcze do poziomu sprzed kryzysu, to jednak jest to powód na do optymizmu na rynkach globalnych. Również region Europy środkowo-wschodniej, do którego należy Bułgaria zanotował niewielki wzrost między rokiem 2009, a 2010.

Sytuacja dla kraju jest o tyle niepokojąca, iż traci on zarówno (udział procentowy) na rynkach światowych, jak również w regionie Europy środkowo-wschodniej. Wskazują na to dane w tabeli poniżej. Oznacza to, że pozostałe kraje lepiej radzą sobie z wyjściem z kryzysu niż robi to Bułgaria (jak chociażby leżąca nad Morzem Czarnym Ukraina)

	2005	2007	2008	2009	2010
Europa	348,7	434,0	472,0	410,8	406,2
Europa śród-wsch.	32,6	48,5	57,7	47,3	47,7
Bułgaria	2,4	3,5	4,2	3,7	3,6
% udział Bułgaria / Europa śród-wsch.	7,3 %	7,2 %	7,2	7,8	7,5

Tab. 5 Wpływy z turystyki zagranicznej (w mld USD) w latach 2005-2010 w porównaniu z innymi regionami
Opracowanie własne, źródło Narodowy Instytut Statystyczny Bułgarii ^{1.)}

W 2008 roku, najlepszym pod względem wielkości wpływów z turystyki zagranicznej dla Bułgarii, w regionie Europy Środkowo-Wschodniej była ona na 6 pozycji. Wyprzedziły ją takie Państwa jak: Polska, Węgry, Rosja, Ukraina, Czechy.

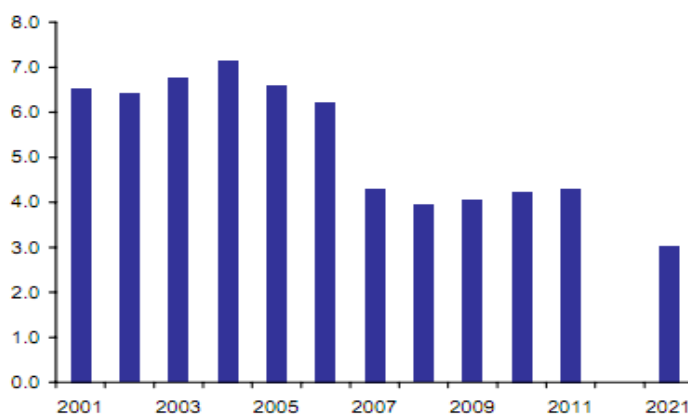
1.) www.intur.com.pl/trendy.htm

Kraj/region	2010	Kraj/region	2010
Armenia	bd	Kirgistan	bd
Azerbejdżan	621	Łotwa	640
Białoruś	bd	Litwa	bd
Bulgaria	3,637	Polska	9,446
Czechy	6,671	Moldawia	bd
Estonia	1,071	Rumunia	bd
Gruzja	659	Rosja	8,985
Węgry	5,381	Słowacja	2,233
Kazachstan	1,005	Ukraina	3,788
Europa Środk- Wsch	47,7		

Tab. 6 Wpływy z turystyki zagranicznej (w mld USD) państw regiony Europy Środkowo-Wschodniej
Opracowanie własne z: źródło Statystyki UNWTO ^{1.)}

Udział turystyki z tworzeniu PKB

Bezpośredni wkład do PKB ma wynieść 3.200.9 mld BGN w 2011 roku (4,3% PKB). To wynika głównie z działalność gospodarczej generowanej przez przemysł takich jak hotele, biura podróży, linii lotniczych i innych usług transportu pasażerskiego (z wyłączeniem usług podmiejskich). Ale to także, dla przykład, działalność restauracji i przemysłu rozrywkowego bezpośrednio obsługiwane przez turystów. Natomiast łączny wkład przemysłu turystycznego to blisko 15 % PKB ^{2.)}

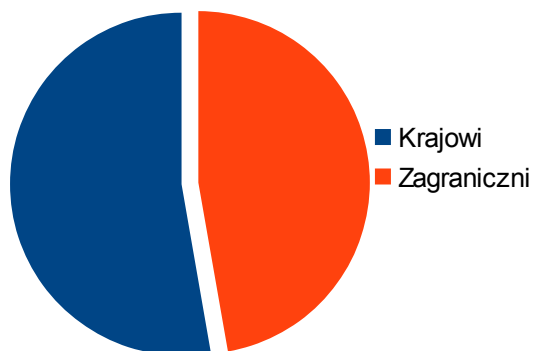
Ryc. 14 Udział procentowy wpływów bezpośrednich z turystyki z PKB Bulgarii źródło wtcc.org

- 1.) UNWTO Tourism Highlights 2011 Edition www.mkt.unwto.org/en/content/tourism-highlight
- 2.) www.wtcc.org/site_media/uploads/downloads/bulgaria.pdf

Statistical zones Statistical regions Districts	Accommodation establishments - number	Bed- places - number	Available bed- nights - number	Nights spent - number		Arrivals in accommodation establishments - number		Revenues from nights spent-levs	
				Total	Of which: by foreigners	Total	Of which: by foreigners	Total	Of which: by foreigners
Total	3 540	283 641	61 997 293	16 261 170	10 565 210	4 411 899	2 084 300	653 736 875	465 763 070

Ryc. 15. Baza noclegowa w Bułgarii, liczba udzielonych noclegów (rozbicie na turystów zagranicznych i krajowych) oraz przychody z nich (w BGN) w 2010; Źródło Narodowy Instytut Statystyczny Bułgarii ^{1.)}

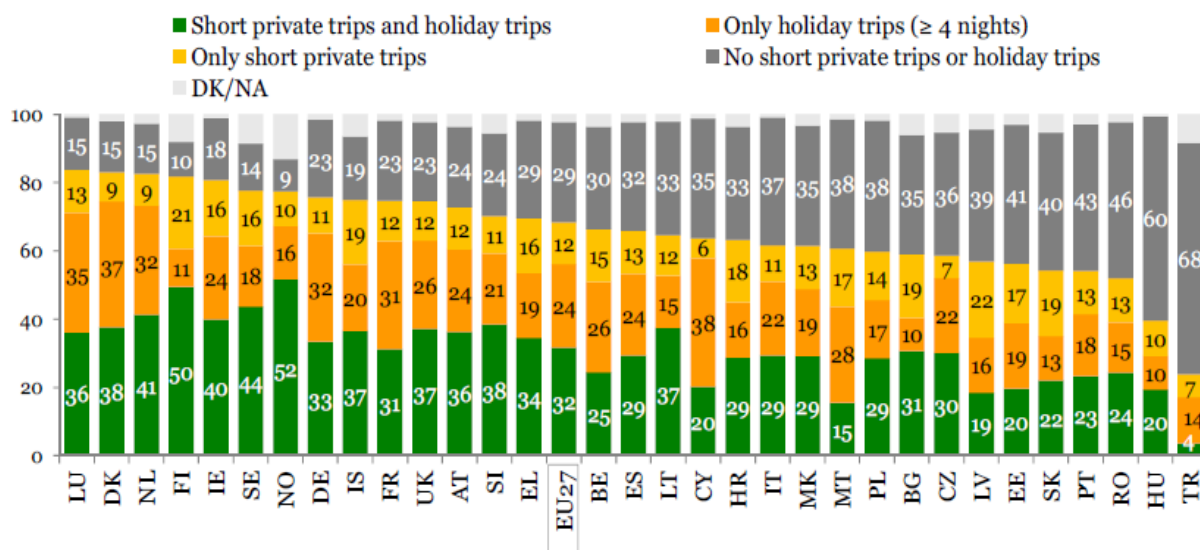
Bułgaria posiadała w 2010 roku 3540 obiektów noclegowych, w których znajduje się ponad 283 tys. łóżek. W tym samym roku liczba udzielonych noclegów wyniosła 4411899, z czego blisko połowę (ok.47 %) stanowili turyści zagraniczni.

Ryc 16. Procentowy udział nocy spędzonych w hotelach przez turystów zagranicznych i krajowych w 2010 roku Opracowanie własne na podstawie ^{1.)}

1.) www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57

III. Rynek emisji turystycznej (turystyka wyjazdowa)

Ryc. 17 Badania na temat postaw Europejczyków wobec turystyki w 2010 roku

Badanie postaw Europejczyków wobec turystyki

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_258_en.pdf

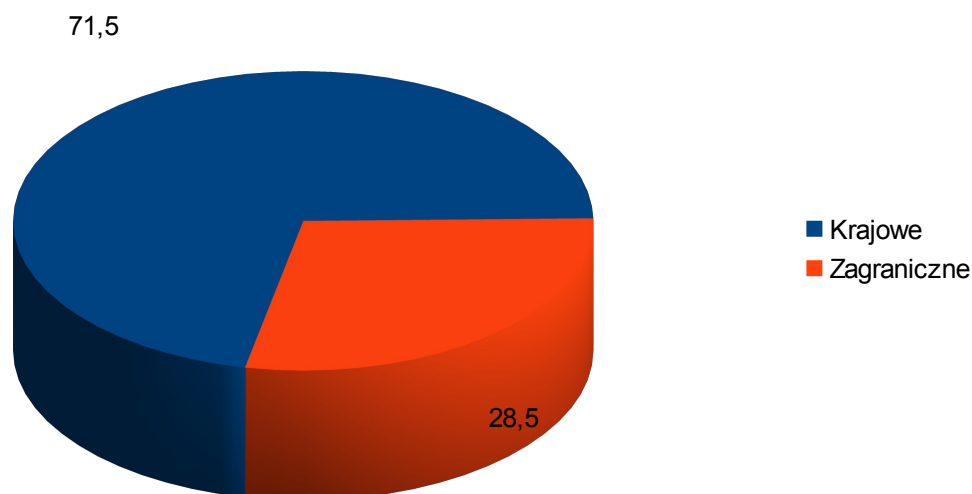
Raport zrealizowany przez Eurobarometr bada postawy obywateli w 27 państwach członkowskich UE oraz w pięciu innych państwach: Chorwacja, Turcja, Macedonii, Norwegia i Islandia (Raport sporządzony w 2011 roku, pytanie dotyczą planowanej aktywności w 2010 r.). Wynika z niego iż Bułgarzy znacznie rzadziej wzięli udział w wyjazdach niż średnia w UE (6% więcej Bułgarów nie wyjechało nigdzie). Wśród Państw, których obywatele najchętniej spędzają urlop w kraju na pierwszym miejscu byli Turcy (88%), kolejni Chorwacji (86%), Grecji (85%), natomiast na miejscu czwartym Bułgaria (82%).

Na pytanie dlaczego nie decydują się na żaden wyjazd turystyczny blisko 2/3 obywateli stwierdziło, że największą przeszkodą stanowił brak funduszy (przed ostatnie miejsce wśród pytanych narodowości, jeszcze większy procent był tylko na Węgrzech – 68%).^{1.)}

Wyniki te potwierdził Narodowy Instytut Statystyczny Bułgarii w przeprowadzonym badaniu za 2010 rok dotyczące uczestnictwa w wyjazdach turystycznych własnych obywateli powyżej 15 roku życia. Wynika z nich, iż na wyjazdy turystyczne we wspomnianym 2010 roku, wydali 2 689 650 BGN, z czego około 72 % (1925263) w kraju.^{2.)}

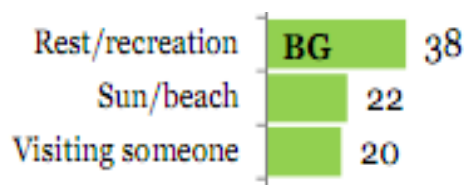
1.) Badanie postaw Europejczyków wobec turystyki http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_258_en.pdf

2.) <http://www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57>

Ryc. 18. Wydatki turystyczne Bułgarów w 2010 roku,
Opracowanie własne na podstawie badań Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii ^{1.)}

Za główny powód/motyw na długi wyjazd wakacyjny w 2010, Bułgarzy wskazali odpoczynek i rekreację 38 %

Udając się na wyjazd preferowanym środkiem lokomocji jest samochód lub motor – takiej odpowiedzi udzieliło 59 % osób

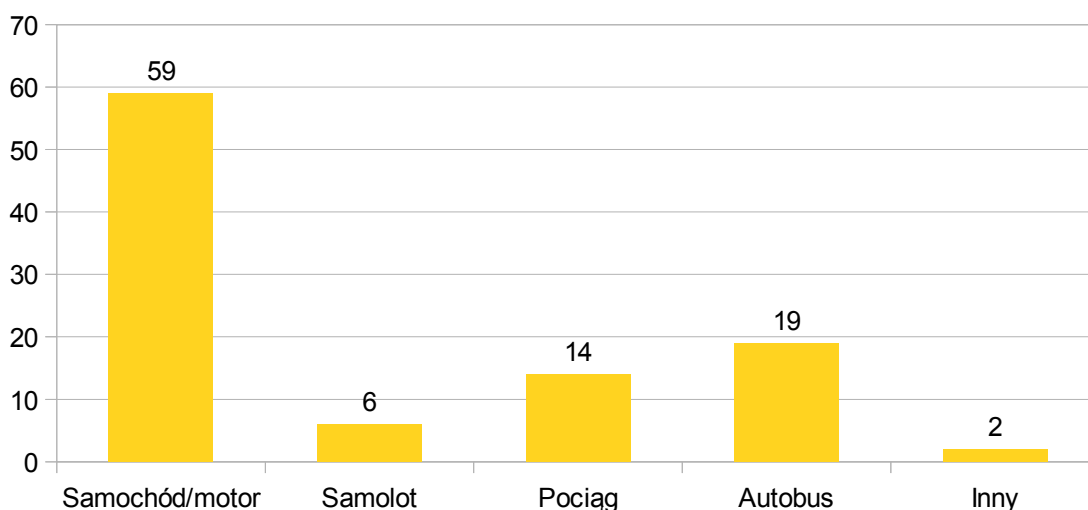
	Samochód/motor	Samolot	Autobus	Pociąg
Bułgaria	59	6	19	14
Średnia UE	44	39	11	3

Tab. 7 Preferowane sposoby podróżowania podczas wyjazdu turystycznego, Opracowanie własne na podstawie „Badanie na temat postaw Europejczyków wobec turystyki „^{2.)}

W 2010 roku odnotowany 840 tys. zagranicznych wyjazdów w celach turystycznych. Natomiast łączna liczba wszystkich wyjazdów we wspomnianym roku wyniosła 3 675 936.

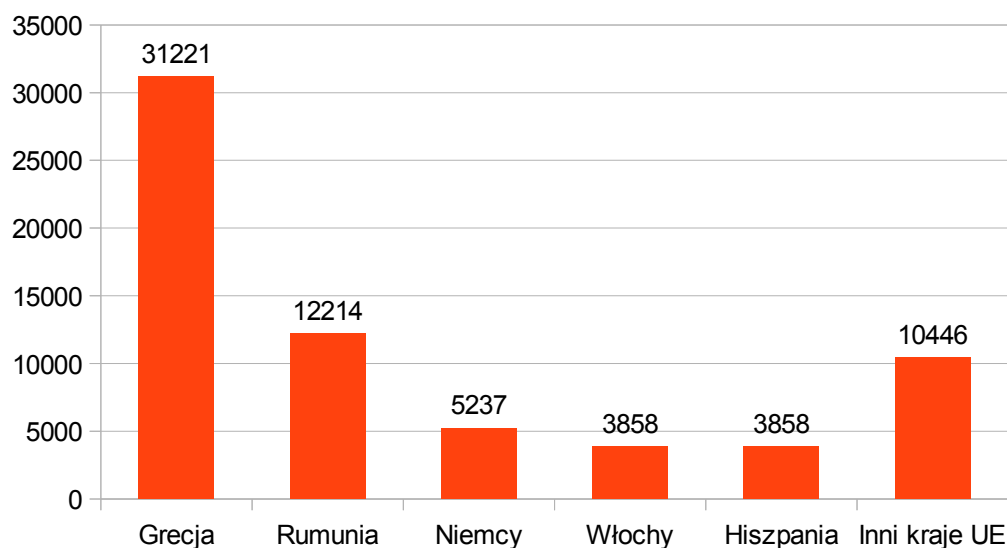
1.) <http://www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57>

2.) Badanie postaw Europejczyków wobec turystyki http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_258_en.pdf

Ryc.19 Preferowane sposoby podróży podczas wyjazdu turystycznego Opracowanie własne na podstawie „Badanie na temat postaw Europejczyków wobec turystyki „^{1.)}

Podobnie jak w przypadku przyjazdów turystów zagranicznych do Bułgarii, badając aktywność turystyczną Bułgarów, pod uwagę zostanie wzięty sierpień 2011. W miesiącu tym, odbyli blisko 400 tys, podróży, ponad 30 % z nich to zagraniczne wyjazdy turystyczne (107853). Kierunkiem 66032 były kraje Unii Europejskiej, natomiast reszta poza UE (głównie Turcja i Serbie – obie po około 17 tys. turystów z Bułgarii).^{2.)}

Ryc.20 Liczba podróży zagranicznych obywateli Bułgarii w sierpniu 2011 po krajach EU;
Opracowanie własne

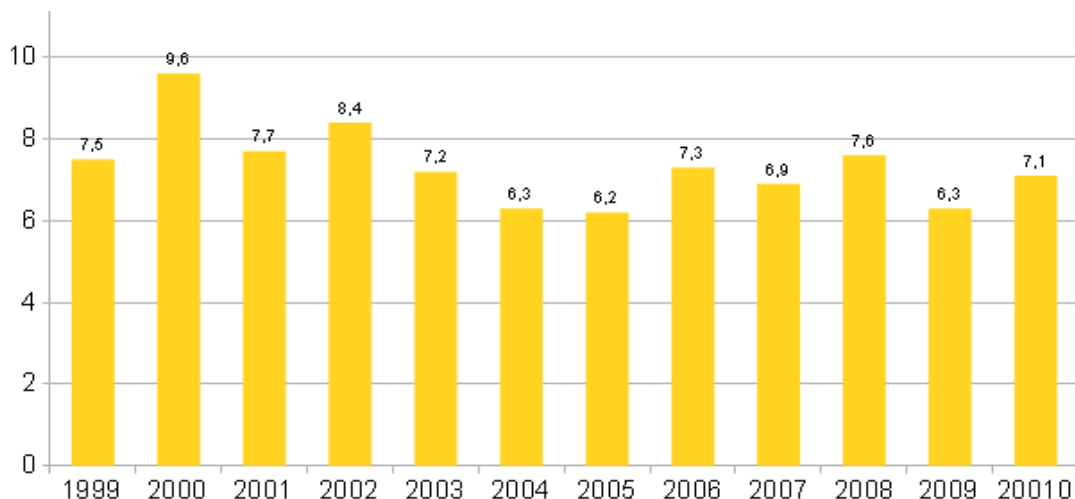
1.) <http://www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57>

2.) Badanie postaw Europejczyków wobec turystyki http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_258_en.pdf

IV. Znaczenie badanego rynku dla Polski/regionu.

1. Analiza wyjazdów Polaków do analizowanego kraju:

W 2010 roku granicę kraju w celach turystycznych przekroczyło blisko 7,1 miliona Polaków. Stanowi to 16,6 % wszystkich wyjazdów zagranicznych obywateli polski (łączna liczba wyjazdów 42 760 tys.), oznacza to wzrost zainteresowania wyjazdami o ponad 8,9 % w porównaniu z rokiem 2009. Mimo tak znacznego wzrostu, ilość w 2010 roku jest wciąż niższa niż rekordowego roku 2008 (ponad 50 milionów podróży zagranicznych).

Ryc. 21. Zagraniczne wyjazdy turystyczne polskich turystów (w mln)

Opracowanie własne na podstawie Instytutu Turystyki ^{1.)}

	2008	2009	2010
Razem wyjazdów turystycznych	7,60	6,30	7,10
Niemcy	1,90	1,30	1,25
Wielka Brytania	0,45	0,50	0,60
Włochy	0,45	0,65	0,55
Francja	0,35	0,20	0,45
Czechy	0,65	0,35	0,40
Hiszpania	0,30	0,25	0,40
Litwa	0,30	0,10	0,35
Chorwacja	0,30	0,30	0,30
Egipt	0,25	0,25	0,30
Grecja	0,30	0,15	0,30
Turcja	0,15	0,15	0,25
Austria	0,30	0,35	0,20
Bulgaria	0,10	*	0,15
Maladja	0,25	0,25	0,15
Irlandia	0,25	0,20	0,10
Norwegia	0,10	*	0,10
Rosja	0,20	*	0,10
Węgry	0,20	0,10	0,10
Białoruś	0,15	*	*
Inne	0,60	0,65	0,35

* Poniżej 0,1 mln.

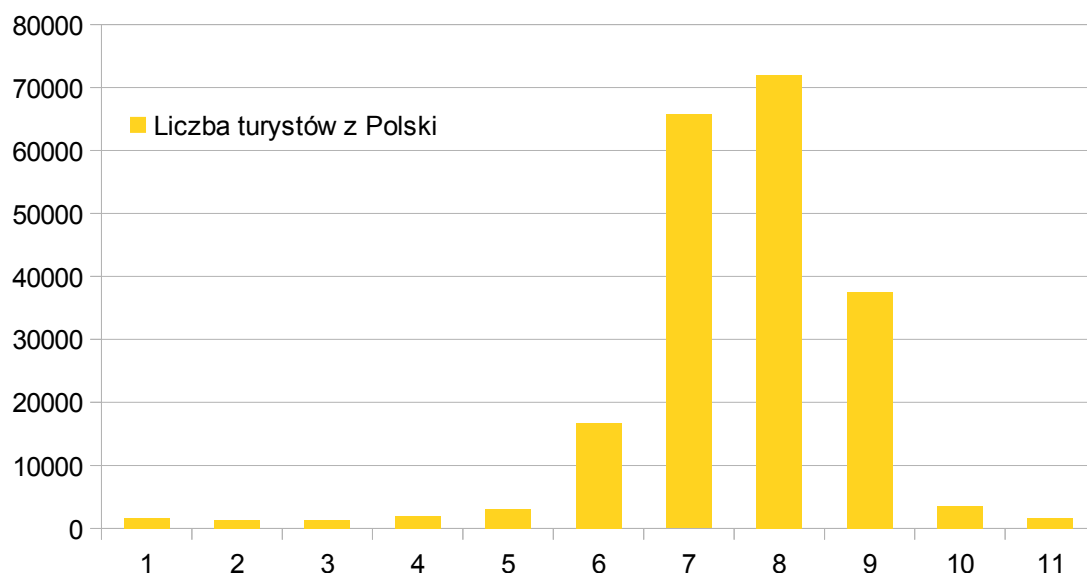
Ryc. 22 Zagraniczne wyjazdy polskich turystów według odwiedzanych krajów (w mln)

Instytut turystyki
na zlecenie MSiT^{2.)}

1.) www.intur.com.pl/wyjazdy.htm

2.) raport „Krajowe i zagraniczne wyjazdy Polaków w 2010 roku”

Bułgarię w 2010 roku odwiedziło w celach turystycznych ponad 150 000 Polaków, z roku na rok, kraj ten cieszy się coraz większym powodzeniem wśród naszych rodaków. Turyści z Polski przyjeżdżają głównie w celach wypoczynkowych w miesiącach letnich.^{1.)}

Ryc. 23 Liczba turystów z Polski z podziałem na miesiące w roku 2011

Opracowanie własne na podstawie badań Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii^{2.)}

Tezę tą potwierdzają wyniki badań ruchu turystycznego publikowane na stronach Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii. Z najnowszego raportu wynika, że w samym tylko lipcu i sierpniu do kraj ten odwiedziło ponad 132 tys. obywateli z nad Wisły.

Jak wynika z raportu portalu internetowego travelplanet.pl i widać na przedstawionym wykresie Bułgaria cieszy się niesłabnącym powodzeniem wśród użytkowników wspomnianego portalu.^{3.)}

1.) raport „Krajowe i zagraniczne wyjazdy Polaków w 2010 roku”

2.) www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57

3.) publikacja raportu na www.tur-info.pl

Martwić może jednak fakt, iż turyści w obliczu rewolucji (Egipt, Tunezja) jaka miała miejsce na wiosnę 2011 roku i spadku zainteresowania kierunkami Afryki północnej, nie wybrali za miejsce swojego urlopu właśnie Bułgarii. Znakomicie tą sytuację wykorzystała Grecja (mimo panującego w kraju kryzysu finansowego i ogromnego długu publicznego) oraz Turcja, czyli właśnie sąsiedzi.

Ryc.24 Procentowy udział najpopularniejszych kierunków wybierane przez Polaków w lipcu i sierpniu 2010 i 2011 Opracowanie własne na podstawie badań portalu travelpanel.pl

Ten sam portal turystyczny (travelplanet.pl) wśród swoich klientów zrobił również ankietę, w której zapytał o najbardziej bezstresowe miejsce na wakacje z dziećmi. W gronie wybranych destynacji na 8 miejscu znalazła się Bułgaria – Słoneczny Brzeg. Turyści przy wyborze brali pod uwagę takie kryteria jak np.: baseny z kompleksem zjeżdżalni przy hotelu, kluby/animacje dla dzieci, łatwość dojazdu i jego czas.^{1.)}

1. Egipt – Hurgada
2. Egipt - Sharm el Sheik
3. Grecja - Kreta
4. Grecja – Rodos
5. Turcja – Side
6. Tunezja- Hammamet
7. Tunezja – Sousse
- 8.
9. Hiszpania Majorka
10. Hiszpania- Fuerteventura

8. Bułgaria - Słoneczny Brzeg

Najśłynniejszy i jednej z największych, nadmorskich kurortów Bułgarii, leżący przy pięknej długiej, szerokiej i piaszczystej plaży. Uważany jest za najpiękniejsze kąpielisko na bułgarskim wybrzeżu. W regionie jest mnóstwo hoteli, w tym także dla rodzin z dziećmi. W miejscowości możemy liczyć na atrakcje w postaci licznych barów, tavern, pubów, dyskotek i restauracji. Kurort ten jest istnym rajem dla dzieci ze względu na duża zaplecze atrakcji: place zabaw, baseny, zjeżdżalnie wodne, wesołe miasteczka. Dużą zaletą jest łatwy i tani dojazd, a także przystępne ceny.

1.) Wyniki ankiety portalu travelplanet.pl, artykuł na portalu tur-info.pl
www.tur-info.pl/p/ak_id,38823,,wakacje_z_dziecmi_bez_stresu_wypoczynek_dla_dzieci.html

2. Analiza przyjazdów do Polski z opisywanego rynku

W 2010 roku z turystycznych obiektów zakwaterowania w Polsce skorzystało 10278 obywateli Bułgarii (udzielono im w Polsce niespełna 20 tys noclegów). Natomiast w roku 2011 od stycznia do października łącznie było ich niecałe 9,5 tys. (9395 os.) i udzielono im 23 684 noclegów w obiektach turystycznych.

Kraje	Ogółem <i>Total</i>	Hotele <i>Hotels</i>	Motele <i>Motels</i>	Pensjonaty <i>Boarding houses</i>	Inne obiekty hotelowe <i>Other hotel facilities</i>
OGÓŁEM 2010	10 064 628	7 107 756	56 568	126 296	738 582
Bułgaria	20 935	14 940	247	244	2 421

Kraje	Domy wycieczkowe <i>Excursion hostels</i>	Schroniska <i>Shelters</i>	Schroniska młodzieżowe <i>Youth shelters</i>	Szkolne schroniska młodzieżowe <i>School hostels</i>	Ośrodki wczasowe <i>Holiday centres</i>
OGÓŁEM 2010	23 616	5 656	41 246	69 633	471 878
Bułgaria	59	16	52	204	377

Ryc. 25 Udzielone noclegi turystom zagranicznym (ogółem oraz Bułgarom) w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wg rodzaju obiektu; źródło: Raport GUS „Turystyka w 2010”

Jak widać na przedstawionej powyżej rycinie, liczba udzielonych noclegów obywatelom Bułgarii w łącznej ilości udzielonych noclegów jest minimalna, wręcz niezauważana.

3. Zaangażowanie marketingowe Polski na opisywanym rynku i zaangażowanie marketingowe danego Bułgarii w Polsce

Ze względu na dość niewielkie zainteresowanie Bułgarów naszym krajem, międzynarodowa współpraca przy promocji (wzajemnej) nie jest szczególnie rozbudowana. Wiele polskich miast ma swoje miasta partnerskie właśnie w Bułgarii, nie mniej jednak działania te nie przynoszą oszałamiających rezultatów.

Na targach branżowych z Poznaniu TOUR SALON, które odbyły się w 2010 roku w październiku, a ich patronem był m.in. Minister Sportu i Turystyki oraz Polska Izba Turystyki i Polska Organizacja Turystyczna, prezentowali się najwięksi przedstawiciele branży turystycznej. Krajem partnerskim targów edycji 2010 była Bułgaria^{1.)}

1.) www.pot.gov.pl/wiadomosci-z-pot/tour-salon-2010/

4. WUTZ (Wskaźnik Użyteczności Turystyki Zagranicznej) dla Polski analizowanego rynku

WSKAŹNIK UŻYTECZNOŚCI TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ WUTZ 2011 Wskaźniki cząstkowe dla Polski DANE ZA 2010 R.

Lp.	Kraj	Wielkość wydatków w Polsce		Wielkość wydatków w Polsce na 1 turystę ¹		Liczba przyjazdów turystów zagr. do Polski		Korzystający z polskich hoteli		Turyści w Polsce jako % mieszkańców		Łącznie wartości standaryzowane
		w mln USD	wartość stand.	w USD	wartość stand.	w tys.	wartość stand.	w tys.	wartość stand.	w %	wartość stand.	
1	Niemcy	3383,3	1,0000	333	0,1479	4520	1,0000	835,1	1,0000	5,5	0,1462	3,2941
2	Ukraina	1364,85	0,4026	364	0,1705	1350	0,2963	81,7	0,0963	2,95	0,0784	1,0441
3	W. Brytania	261,95	0,0762	531	0,2907	485	0,1043	323,8	0,3867	0,8	0,0212	0,8791
4	Litwa	326,6	0,0953	169	0,0298	620	0,1343	72,75	0,0856	18,8	0,5000	0,8450
5	Białoruś	637,3	0,1872	267	0,1005	970	0,2120	60,1	0,0704	10,05	0,2673	0,8374
6	USA	200,95	0,0581	821	0,5000	240	0,0499	153,3	0,1822	0,08	0,0020	0,7922
7	Włochy	156,85	0,0450	582	0,3277	265	0,0550	174,75	0,2079	0,4	0,0106	0,6462
8	Francja	130,3	0,0372	563	0,3141	225	0,0466	156,9	0,1865	0,35	0,0092	0,5936
9	Austria	156,85	0,0450	490	0,2613	310	0,0655	52,5	0,0613	3,7	0,0983	0,5314
10	Japonia	40,8	0,0107	729,5	0,4342	55	0,0089	48,25	0,0562	0,04	0,0010	0,5110
11	Kanada	55,7	0,0151	743	0,4438	75	0,0133	24,5	0,0277	0,2	0,0052	0,5051
12	Rosja	281,2	0,0819	287	0,1148	400	0,0855	180,4	0,2147	0,3	0,0079	0,5048
13	Brazylia	11,95	0,0022	796	0,4821	15	0,0000	9,2	0,0094	0,008	0,0001	0,4938
14	Izrael	34,8	0,0089	497	0,2668	70	0,0122	134,5	0,1597	0,9	0,0239	0,4715
15	Czechy	795,2	0,2340	199	0,0514	175	0,0355	62,2	0,0729	1,7	0,0451	0,4389
30	Portugalia	30,2	0,0076	402	0,1982	75	0,0133	17,6	0,0194	0,7	0,0185	0,2570
31	Grecja	13,9	0,0027	388	0,1882	35	0,0044	11,9	0,0126	0,3	0,0079	0,2158
32	Szwajcaria	10,5	0,0012	515	0,1032	55	0,0103	55,7	0,0034	0,75	0,0103	0,2044
33	Bulgaria	23,9	0,0057	322	0,1403	70	0,0122	7,45	0,0073	0,9	0,0239	0,1894
34	Węgry	57,5	0,0058	173,5	0,0336	135	0,0400	57,5	0,0434	1,35	0,0318	0,1780
35	Chorwacja	6,6	0,0006	332	0,1471	20	0,0011	6,1	0,0056	0,45	0,0119	0,1663

Tab. 8. Wskaźnik WUTZ dla Polski.

Źródło: Wskaźnik Użyteczności Turystyki Zagranicznej WUTZ 2011, POT.¹⁾

Powyższa tabela przedstawia użyteczność turystyki zagranicznej dla Polski. W rankingu tym, edycja za rok 2010, Bułgaria znajduje się na odległym 33 miejscu. Pozycja ta tylko potwierdza niewielkie znaczenia opisywanego kraju dla naszej turystyki, ale i gospodarki. Jest to rynek raczej nieistotny z punktu widzenia Polski. Niewielka liczba przyjazdów z Bułgarii oraz niewielka liczba turystów korzystających z hoteli w szczególności wpływają na taki stan rzeczy. Obecna dynamika zmian jest raczej niewielka, można raczej mówić o stagnacji. Przewiduję, że w przeciągu najbliższych lat, sytuacja nie ulegnie zmianie, a być może nawet się pogorszy. Globalny kryzys finansowy, może spowodować, iż Bułgarzy, którzy już teraz niewiele podróżują za granicę turystycznie, mogą w ogóle zaprzestać takich wyjazdów. Dla polskiego rynku oznaczać to będzie mniej turystów, choć dla branży turystycznej (jako całości) nie będzie to odczuwalny spadek

1.) www.pot.gov.pl

V. Analiza SWOT:

1.1 Mocne strony

Korzystne położenie kraju- Europa Środkowa;
Dostęp do mórz (Bałtyckie i Północne) oraz gór (Harz, Alpy);
Bogactwo w zasoby turystyczne: jeziora, lasy, plaże oraz inne walory naturalne; piękne, historyczne miasta;
Doskonale wykształcona kadra turystyczna;
Wspaniale rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz techniczna (komunikacja, infrastruktura drogowa, rozwinięta baza sportowa i rekreacyjna);
Duża ilość cyklicznych imprez o charakterze międzynarodowym;
Potencjał historyczny- bogate tło historyczne, zabytki, miejsca historycznych wydarzeń.

1.2 Słabe strony

Starzejące się społeczeństwo;
Migracja ludzi młodych na zachód Europy
Bardzo duża korupcja
Niskie zarobki i duże bezrobocie
Kiepska i przestarzała infrastruktura kraju
Blokada wewnętrzna turystów w związku z wydarzeniami historycznymi.

1.3 Szanse

- kraj wraca do z powrotem do „łask turystów” jako modne miejsce na spędzenie urlopu
- tania oferta cenowa dla turystów w porównaniu z sąsiadami, państwami Europy środkowo-wschodniej, alternatywa dla destynacji północnej Afryki
- tania siła robocza, niskie koszty pracy, tanie surowce – szansa do ściągnięcia nowych inwestorów
- niewielkie nasycenie rynku pod względem inwestycji – duży potencjał wzrostu
- kraj jeszcze nieznanym szerszemu gronu turystów, tajemniczy, interesujący ze względu na

położenie – na półwyspie bałkańskim.

1.4 Zagrożenia

- *siła wyższe- wydarzenia nieprzewidywalne (terroryzm, kataklizmy, epidemie, itp.)*
- *kryzys gospodarczy oraz finansowy w Europie i świecie*
- *niestabilne kursy walut, duże wahania lewa wobec Euro mogą osłabić walutę oraz spowodować np. grę spekulacyjną jej kursu*
- *duża konkurencja turystyczna ze strony sąsiadów – Turcja, Grecja – destynacji od lat kojarzonych z turystyką wypoczynkową*
- *pozostawanie poza unią monetarną oraz strefą Schengen*
- *zmiany trendów w turystyce*
- *niekorzystne stereotypy o kraju,kojarzonym ze zorganizowaną przestępczością, korupcją,*
- *położenie geopolityczne - na rubieżach Europy*
- *najbiedniejszy kraj z UE – dalsza marginalizacja*

VI. Oferta wyjazdu do Bułgarii dla singli - propozycja programu:

Bulgaria / Słoneczny Brzeg / Hotel Chaika Beach ** All inclusive***

Kraków – Słoneczny Brzeg 01.09.2012 – 12.09.2012 (12 dni / 9 noclegów)

Położenie: Ten czterogwiazdkowy Hotel Chaika Beach usytuowany jest w prestiżowej części kurortu - Słoneczny Brzeg. Hotel położony jest 50 m od plaży, 37 km od lotniska, 200 m od głównej ulicy oraz 500 m od centrum. ^{1.)}

Hotel oferuje: Nasi goście mają do swojej dyspozycji: 24 godzinny room service, bezpłatny, strzeżony parking, pokoje dla niepalących, usługi medyczne, duży odkryty basen i basen dla dzieci, centrum handlowe, kantor wymiany walut, kafejka internetowa, salon fryzjerski. Restauracja Antique (280 miejsc), w której serwowane są potrawy kuchni europejskiej jak i lokalnej. Oprócz tego na terenie hotelu znajduje się restauracja The Pizza Restuarant Castle oraz Irlandzki Pub Frigate, pięknie położony w bujnej zieleni; Mystic club, Carribean bar, Viagra bar, Lobby bar, bar przy basenie i Dino bar.

Pokoje: Chaika Beach Hotel oferuje swoim gościom pokoje typu: 2 apartamenty VIP, 14 przestronnych apartamentów, 100 pokoi typu studio, odpowiednie dla rodzin, 299 pokoi dwuosobowych oraz 8 pokoi jednoosobowych. Wszystkie pokoje wyposażone są w telefon, TV SAT, mini bar, łazienkę z wanną i suszarką do włosów, klimatyzację. Większość pokoi jest z widokiem na morze i z balkonami.

Wyżywienie: All inclusive

All inclusive: śniadanie 07:30-10:30, lunch 12:00-14:00, przekąski 14.00-17.00, kolacje 17:30-21:00 oraz napoje alkoholowe i bezalkoholowe lokalnej produkcji w godz. 10:00-23:00. Ostanie zamówienia są przyjmowane do godziny 22:45.

Sport i rozrywka: Hotel Chaika Beach zapewnia wspaniałe udogodnienia dla spędzenia wolnego czasu. Goście mają do swojej dyspozycji basen, przy którym leżaki i parasole są bezpłatne. Za opłatą można skorzystać z: masaży, jacuzzi, centrum fitness, centrum SPA, sauny, łaźni tureckiej.

1.) Opis hoteli oferta biura podróży SUN & FUN

zdjęcie 11

zdjęcie 12

więcej zdjęć i opinie :

www.zoover.nl/bulgarije/bulgarije/zonnestrand-sunny-beach/chaika-beach/hotel/fotos

Ramowy program imprezy:

1 dzień – Wyjazd z Polski, przejazd przez Słowację, Węgry, Serbię

Zbiórka w Krakowie o godz. 6.00 na Dworcu RDA

2 dzień – przejazd przez terytorium Bułgarii do miejscowości Słoneczny Brzeg

Przyjazd do hotelu ok. godziny 10.00, zakwaterowanie od 14.00 (początek pakietu AI). Znakomita zabawa, kąpiele wodne i słoneczny, imprezy oraz możliwość udziału w wycieczkach fakultatywnych (zobacz opis poniżej).

11 dzień - Wykwaterowanie o godz 14.00, koniec pakietu AI, wyjazd do Polski

o godz.18.00.

12 dzień – Przejazd przez Serię, Węgry, Słowację do Krakowa. Przyjazd na Dworzec RDA w Krakowie ok. 20.00. (zakończenie świadczeń)

Cena:

- 2299 zł za os. w pokoju 2 osobowym (singiel w pokoju DBL)

Zdj. 11, 12. Hotel Chaika Beach źródło: system rezerwacji Merlinx

Cena zawiera:

- transport lux autokarem
- zakwaterowanie w hotelu Chaika Beach ***** 9 noclegów
- wyżywienie – all inclusive
- opiekę pilota - rezydenta
- ubezpieczenie KL (15.000 Euro), NNW (5000 zł)

Cena nie zawiera:

- taksy klimatycznej 1 Euro/dzień
- ceny wycieczek fakultatywnych
- napiwków

Nesebyr (ok. 30 euro)	Balczik (1/2 dnia - ok. 25 euro)
Został założony ok.3000 lat temu. Zachowało się tu ponad 40 cerkwi z różnych epok i kilkadziesiąt różnych zabytków architektury z epoki odrodzenia. Miasto z ciasnymi uliczkami i niepowtarzalnym stylem renesansowych domów jest atrakcją dla turystów z całego świata.	To miasteczko malowniczo położone na skalistym wzgórzu, słynie ze znajdującego się tam pałacu i ogrodu ze słynną hodowlą kaktusów. Malowniczy cypel Kaliakra, wznoszący się na 70 m i wcinający się na 2 km w głąb wód Morza Czarnego.
Istambul (ok.75 euro)	Warna - Delfinarium (1/2 dnia - ok. 24 euro)
Miasto dosłownie i w przenośni rozdarte pomiędzy Europą a Azją stanowi mieszaninę kultur i stylów na niespotykaną nigdzie indziej skalę. Będąc tutaj zwiedzimy: Hipodrom, Błękitny Meczet, Pałac Topkapi, Wielki Bazar - Kapala Czarszia. W cenie wycieczki śniadanie i obiadokolacja. Uwaga, cena nie zawiera wizy Tureckiej (ok. 10 Euro)	Jej historia rozpoczyna się w 585 r. p.n.e., kiedy to helleńscy przesiedleńcy z Miletu założyli tu swoje Odessoss. Obecnie zaś Warna to największy port Bułgarii oraz "letnia stolica" kraju z licznymi muzeami, hotelami, sklepami. Będąc tutaj zobaczymy również wspaniały podmorski świat w Delfinarium.

Oferta wycieczek fakultatywnych wraz z cenami biura podróży OLIMP, katalog na LATO 2012 ^{1.)}

1.) www.olimp.travel.pl/oferty/?region=bulgaria&hotel=holidaypark

Podsumowanie

Z przeprowadzonej kompleksowej analizy Bułgarskiego rynku turystycznego, jasno wynika, iż jest to kraj recepcji turystycznej. Ilość turystów zagranicznych, którzy zdecydowali się odwiedzić tej bałkański kraj, a ilość wyjazdów zagranicznych Bułgarów jest nieporównywalnie większa. W samym tylko 2010 roku odnotowano około 6 milionów przyjazdów do Bułgarii, przy zaledwie 850 tys. wyjazdach jej obywateli. Na przestrzeni lat widać ewidentnie, że cieszy się ona coraz większą popularnością. W ciągu zaledwie dekady liczba przyjezdnych podwoiła się.

Głównym powodem przyjazdu gości z zagranicy w dalszym ciągu pozostają wspaniałe kurorty z cudownymi plażami, które skupianą znaczą część ruchy turystycznego. Poza pięknymi, długimi i piaszczystymi plażami ,kraj ten przyciąga również ogromną liczbą unikatowych zabytków na skalę europejską lub wręcz światową. Któż z nas nie słyszał o niepowtarzalnej zabudowie stolicy Sofii oraz Bojańskiej cerkwi czy trackim grobowcu w Kazanlyku.

Zróżnicowanie terenu, wspaniałe skaliste góry, gęste lasy w Parku Narodowym Pirinu, wciąż jeszcze nienaruszona flora i fauna, to tylko kilka powodów, by odwiedzić Bułgarię.

Kraj o przyciągnięcie turystów musi walczyć z takimi wakacyjnymi destynacjami, sąsiadami, jak Grecja czy Turcja. Wejście w ostatnich latach w struktury NATO i Unii Europejskiej, na pewno mu w tym pomaga. Kraj na arenie międzynarodowej stał się równorzędnym partnerem w biznesach czy polityce, a zwykli mają większe przekonanie, że warto tu przyjechać.

Położenie na rubieżach, krańcach Europy, wcale nie musi oznaczać wykluczenia czy pomijania w podejmowaniu decyzji ważnych dla współczesnej Europy. Bułgarii wciąż pozostaje najbiedniejszym kraje UE, ale może właśnie turystyka będzie wspomagać jej gospodarczy i ekonomiczny rozwój.

Kraj na bardzo duży potencjał rozwoju, prognozuje się coroczny wzrost o 1,6% pośrednich i bezpośrednich wpływów z turystyki, w 2021 roku ma ona przynosić 13,2 mld BGN.

Osobiście polecam ten kraj nie tylko na letnie leniuchowanie na plaży, ale również zachęcam do szerszego zapoznania się bułgarską tradycją, kulturą i zwyczajami.

Wykaz rycin

- Ryc. 1. Bułgaria na tle Europy
- Ryc. 2. Flaga Bułgarii
- Ryc. 3. Herb Bułgarii
- Ryc. 4. Warunki pogodowe – Złote Piaski
- Ryc. 5. Wielkość populacja Bułgarii w latach 1900-201
- Rys. 6. Grupy etniczne w Bułgarii (2011 rok), opracowanie własne na podstawie
- Ryc. 7. Przeciętne roczne zarobki (w euro) pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w latach 2000-2009.
- Ryc. 8 PKB w USD na jednego mieszkańca w latach 2009-2016
- Ryc. 9. Liczba mieszkańca 5 największych metropolii Bułgarii
- Ryc. 10. Podział administracyjny kraju
- Ryc. 11. Zasięg dystrybucji cyrylicy
- Ryc. 11 Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie wg UNWTO
- Ryc 12. Cel przyjazdów do Bułgarii w sierpniu 2011 na podstawie Narodowego Instytutu Statystycznego Bułgarii
- Ryc. 13. Główne kraje emisyjne turystów do Bułgarii sierpniu 2011
- Ryc. 14. Udział procentowy wpływów bezpośrednich z turystyki z PKB Bułgarii
- Ryc. 15. Baza noclegowa z Bułgarii, liczba udzielonych noclegów (w rozbięciu na turystów zagranicznych i krajowych) oraz przychody z nich (w BGN)
- Ryc. 16. Procentowy udział nocy spędzonych w hotelach (tur. zagraniczni i krajowi)
- Ryc. 17 Badania na temat postaw Europejczyków wobec turystyki w 2010 roku
- Ryc. 18. Wydatki turystyczne Bułgarów w 2010 roku,
- Ryc. 19 Preferowane sposoby podróżowania podczas wyjazdu turystycznego
- Ryc. 20 Liczba podróży zagranicznych obywateli Bułgarii w sierpniu 2011 po krajach EU
- Ryc. 21. Zagraniczne wyjazdy turystyczne polskich turystów (w mln)
- Ryc. 22 Zagraniczne wyjazdy polskich turystów według odwiedzanych krajów (w mln)
- Ryc. 23 Liczba turystów z Polski z podziałem na miesiące w roku 2011
- Ryc. 24 Procentowy udział najpopularniejszych kierunków wybierane przez Polaków w lipcu i sierpniu 2010 i 2011
- Ryc. 25 Udzielone noclegi turystom zagranicznym (ogółem oraz Bułgarom) w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wg rodzaju obiektu

Wykaz tabel

- Tab. 1. Średnie temp. w różnych częściach kraju
- Tab. 2. Struktura wieku społeczeństwa bułgarskiego w 2010 roku
- Tab. 3. Międzynarodowe przyjazdy turystyczne na przestrzeni lat 2000-2010
- Tab. 4. Kraje świata o największych wpływach z turystyki zagranicznej (w mld USD) oraz procentowy udział wpływów z turystyki zagranicznej wybranych państw
- Tab. 5. Wpływy z turystyki zagranicznej (w mld USD) w latach 2005-2010 w porównaniu z innymi regionami
- Tab. 6. Wpływy z turystyki zagranicznej (w mld USD) państw regiony Europy Środkowo-Wschodniej
- Tab. 7. Preferowane sposoby podróżowania podczas wyjazdu turystycznego
- Tab. 8. Wskaźnik WUTZ dla Polski.

Wykaz zdjęć

- Zdjęcie 1. Wybrzeże Bułgarii, miejscowość Albena
- Zdjęcie 2. Cerkiew bojańska w Sofii
- Zdjęcie 3. Jeździec z Madary
- Zdjęcie 4. Tracki grobowiec z Kazanlyku
- Zdjęcie 5. Grobowiec tracki w Swesztari
- Zdjęcie 6. Nesebyr
- Zdjęcie 7. Park Narodowy Pirinu
- Zdjęcie 8. Rylski Monastyr
- zdjęcie 9. Skalne cerkwie w Iwanowie
- Zdjęcie 10. Srebyrna
- Zdjęcie 11. Hotel Chaika Beach
- Zdjęcie 12. Hotel Chaika Beach

Bibliografia

1. Z. Kruczek „Europa. Regiony turystyczne” wyd. Proksenia Kraków 2008
2. www.pl.wikipedia.org/wiki/Bulgaria
3. www.kantory.pl/kursy/bgn
4. www.pl.wikipedia.org/
5. Eurostat - Unemployment in European countries
6. www.standardandpoors.com/ratings/sovereigns/ratings-list/en/eu/?subSectorCode=39
7. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelecti on=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
8. www.travelplanet.pl/przewodnik/bulgaria/temperatura
9. www.kznpp.org/index.php?lang=bg&p=about_aec&p1=company_profile
10. hwww.ewea.org/
11. www.nsi.bg/EPDOCS/Census2011pr.pdf
12. www.nsi.bg/EPDOCS/Population2010.pdf
13. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php? title=File:Earnings_in_the_business_economy_\(average_gross_annual_earnings_of_full-time_employees\),_2000-2010_\(1\)_ \(EUR\).png&filetimestamp=20120104091726](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php? title=File:Earnings_in_the_business_economy_(average_gross_annual_earnings_of_full-time_employees),_2000-2010_(1)_ (EUR).png&filetimestamp=20120104091726)
14. www.epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Wages_and_labour_cost
15. www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx? pr.x=40&pr.y=7&sy=2009&ey=2016&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=918&s=NGD PD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=
16. www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html? countryName=Bulgaria&countryCode=bu®ionCode=eur&rank=89#bu
17. www.novinite.com/view_news.php?id=128293
18. www.sofiaecho.com/2011/08/18/1140858_passenger-traffic-at-bulgarias-major-airports-grows-10per-cent-yy-in-h1-2011
19. www.baltic-course.com/eng/good_for_business/?doc=46084&ins_print
20. www.encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4573871
21. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0e/Cyrillic_alphabet_world_distribution.svg
22. www.encyklopedia.wp.pl/encid,1619806.name,cyrylica.haslo.html?ticaid=1dbef
23. www.deon.pl/wiadomosci/swiat/art,8602,bulgaria-i-rumunia-pozza-schengen-to-nie-fair.html
24. www.poradnik.poland.gov.pl
25. www.sofia.polemb.net
26. www.wakacyjnywynajem.pl/artykuly/43-ceny-w-bulgarii/szczegoly
27. www.bulgariaonline.pl/
28. www.whc.unesco.org/en/statesparties/bg
29. www.intur.com.pl/trendy.htm
30. www.mkt.unwto.org/en/content/tourism-highlights
31. www.nsi.bg/otrasalen.php?otr=57
32. www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/bulgaria.pdf
33. www.tur-info.pl
34. www.intur.com.pl/wyjazdy.htm
35. http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_258_en.pdf
36. www.tur-info.pl/p/ak_id,38823,wakacje_z_dziecmi_bez_stresu,wypoczynek_dla_dzieci.html
37. www.pot.gov.pl/wiadomosci-z-pot/tour-salon-2010/
38. www.zoover.nl/bulgarije/bulgarije/zonnestrand-sunny-beach/chaika-beach/hotel/fotos
39. www.olimp.travel.pl/oferty/?region=bulgaria&hotel=holidaypark
40. www.pot.gov.pl